

5150 Elm Sokağı

Hayat da satranç kadar adil olabilseydi...

Prof. Dr. Ergin Çiftçi

Sporcu
erginciftci@gmail.com

**Mavikale'nin bu sayısında satranca odaklanan bir gerilim filmini
tanıtacağım: 5150 Elm Sokağı**

Filmin Künyesi	
Türkçe adı	5150 Elm Sokağı
Orijinal adı	5150 Rue des Ormes
İngilizce adı	5150 Elm's Way
Yönetmen	Eric Tessier
Yapım yılı	2009
Yapımcı ülke	Kanada
Orijinal dil	Fransızca
Süresi	110 dakika
Oyuncular	Marc-André Grondin, Normand D'Amour, Sonia Vachon, Mylène St-Sauveur, Élodie Larivière
Yaş sınırı	13+ (Kanada)
IMDB Puanı	7.1

Perde açılır açılmaz, izleyiciye, geleceğe ümitle bakan genç bir erkeği tanıtmaya başlar: Yannick! Onun, bir sinema okuluna kabul edildiğine, çok kısa süre içinde bu okulun bulunduğu kente taşındığına tanık oluruz. Yannick, bisikletiyle bu yeni kenti dolaşarak çevresini tanımaya çalışır. Geleceğin parlak yönetmen adayı olarak daha şimdiden kamerasıyla görüntüler almaya bile başlamıştır. Bu gezilerinin birinde sevimli, küçük bir kız çocuğunun elinde tuttuğu sandviçin kendisinden daha büyük bir başka çocuk tarafından alındığını görür. Bu duruma müdahale eden Yannick, küçüğün gasp edilen yiyeceğini ona geri verir, kendi şekerlerini onunla paylaşır. Bu sırada ortaya çıkan çocuğun annesi de, gösterdiği bu küçük kahramanlıktan dolayı, Yannick'e minnettardır. Satrançsever izleyici, küçük bir ayrıntı gibi görünen bu sahnede-

ki anne ve kız ile daha sonra da karşılaşılacağı hissine kapılır. Gezisine devam eden Yannick, girdiği son sokak olan Elm Sokağı'nda kentin neredeyse sınırına geldiğini anlar. Dönüşte geçtiğinde birdenbire önüne çıkan bir siyah kedi yüzünden bisikletinden düşen Yannick'in peşini, bundan sonra talih-sizlikler bırakmayacaktır. Yannick, sokağın kenarındaki ilk konut olan 5150 numaralı evden yardım ister.

Yannick (Marc-André Grondin), başına geleceklerden habersiz bisikletine biniyor.

Evin sahibi ilk bakışta güler yüzlü, iyi görümlü, orta yaşlı bir adamdır. Yannick'in evin içine izinsiz girmesi, bilmesi gereken bazı suç kanıtlarını da görmesine neden olur. Artık çaresiz kalan evin sahibi, kendisini polise ihbar etmesi için, bundan sonra belirsiz bir zaman boyunca Yannick'i evde rehin tutacaktır.

Çok kısa süre sonra bu esrarengiz evde yaşayan aileyi tanırız: Ailenin babası Jacques Beaulieu, Yannick ile aynı yaşlardaki büyük kızı Michelle ve filmin hemen başında Yannick'in iyiliğinin dokunduğunu gördüğümüz ailenin küçük kızı Anne ile evin annesi Maude... Maude, eşine Yannick'in küçük kızları için yaptığı kahramanlıktan bahseder; o iyi biridir, yanlış bir şey yapmamıştır. Bu vurgulamanın nedenini kısa süre sonra anlarız. Evin babası Jacques Beaulieu, gündelik hayatında sıradan bir taksi şoförü olarak görünmesine karşın arka planda kendi kutsal savaşını vermektedir. Toplumda karşılaştığı suçluları cezalandırmayı kendine bir hak ve görev olarak görmektedir. Büyük kızı Michelle'i de kendisinden

sonra aynı görevi sürdürebilmesi için yetiştirmeye çalışmakta, ancak Michelle bunu yapabilecek yeterlilikte görünmemektedir. Evin annesi Maude kocasından çekinen, onun yaptıklarını onaylamasa da karşı çıkacak cesareti gösteremeyen, dini

Beaulieu ailesi yemekte (soldan sağa) Maude, Anne, Jacques ve Michelle.

inançlarına bağlı bir ev kadınıdır. Evin küçük kızı Anne'in ise büyüdüğü, bu son derece olumsuz ortamdan kaynaklandığı anlaşılan bazı psikolojik sorunları olduğu görülmektedir.

Yannick, bir gün aileyle birlikte yemek yemesi için davet edilir. Bu sırada Jacques Beaulieu ve Michelle'in satranç oynadıklarını görür. Jacques Beaulieu her zamanki gibi oyunu kazanmıştır (Diyagram 1). Yannick, işte tam o zaman odanın duvarlarını süsleyen, Jacques Beaulieu'nün geçmiş yıllarda bir satranç şampiyonu olduğunu gösteren ödülleri görür. Ancak Jacques Beaulieu'nün oyunu analiz ederken kızına söylediği cümleden satranç anlayışında da bir sorun olduğu hissedilir: "Benim erdemli Beyazlarım neden kazandı?"

Jacques Beaulieu kızı ile satranç oynuyor.

Yannick, her şeyi göze alarak hapsedildiği bu evden kaçıp kurtulmaya çalışsa da bunu bir türlü başaramaz. Günün birinde Jacques Beaulieu ilginç bir teklifle gelir: "Beni satrançta tek bir kez mağlup et, seni serbest bırakayım!" Bugüne dek satrançla pek ilgilenmemiş birisi olsa da, Yannick'in bu sunulan olanağı denemekten başka şansı yoktur.

Jacques Beaulieu, Michelle'in odasındaki satranç takımını getirip ilk oyunu başlatır. Bir taraftan oynarken diğer taraftan kendi satranç anlayışını da kısaca özetler: "Ben hep Beyazlarla oynarım, yani erdemliler ordusuyla. Bu iyi ile kötü arasında

Yannick, Jacques Beaulieu ile ilk maçında onun gerçekten çok kuvvetli bir oyuncu olduğunu görecektir.

süren ezeli bir savaş. Ben hep kazanırım çünkü hep doğru olanı yaparım." Gerçekten de Jacques Beaulieu ilk oyunda kolayca üstünlük elde eder: **1.g4 b6 2.♙g2 e6 3.♙xa8 ♖a6 4.♗h3 ♚g5 5.♗xg5 ♜e7 6.e4 ♗g8** Ardından da mat edeceğini ilan eder: "Üç hamlede mat!" (Diyagram 2).

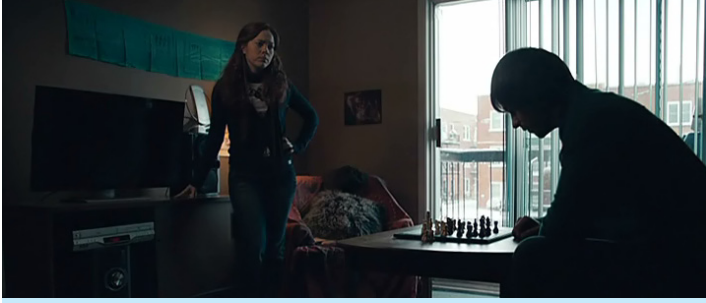

Yannick, kendisini satranç oynamaya öylesine kaptırır ki artık oynarken bambaşka bir çevrede duyumsar kendini.

Bundan sonraki günler ikili arasında geçen satranç maçları ile sürer. Jacques Beaulieu daima ve kolayca kazanmaktadır: "Beş hamlede mat!" Başlangıçta mat ilanından sonra sonuna kadar oynayan Yannick artık rakibinin hiç yanılmadığını anlamış, mat ilanında oyunu bırakıp yenisine başlamaya alışmıştır. Artık kamerasıyla oyunları da kaydetmekte ve sonradan yalnız kaldığında nerede hata yaptığını bulmaya çalışmaktadır. Odanın duvarları ve zemini, diyagramlar çizdiği bir satranç çalışma defterine dönüşmüştür.

Michelle, bu yeni gelişen durumdan çok rahatsızdır. Babasının kutsal savaşını sürdüreceği yeni varis olarak artık Yannick'i görmeye başladığını düşünmektedir.

Yannick sonunda emeklerinin meyvesini almaya başlar. Jacques Beaulieu'nün her oyunda giderek daha çok zorlandığını fark eder. Bir gün kazanmaya çok yaklaştığını hissetse de hayal kırıklığı yaşar: "Şah ve üç hamlede mat!" (Diyagram 3). Bu son yenilgi de onu yıldırılmaz. Kazanmaya çok yakın olduğunu hissetmektedir. Bu oyunların birinde kazanç konumunda olduğunu düşünürken Jacques Beaulieu birden "Berabere!" der. "Sabaha kadar da oynasak iki taraf da kazanamaz." (Di-

Yannick yarım kalan konum üstünde düşünmeye devam ediyor.

yagram 4).

Satrançta kazanmak Yannick için giderek bir saplantı haline gelmiştir. Artık kazanabilecek kadar iyi hale geldiğine emindir. Bu dönemde öyle bir noktaya gelir ki Maude onu serbest bıraktığı halde o hapsediği odaya gönüllü olarak geri dönerek evde kalmayı ve satrançta kazanmaya çabalamayı seçer.

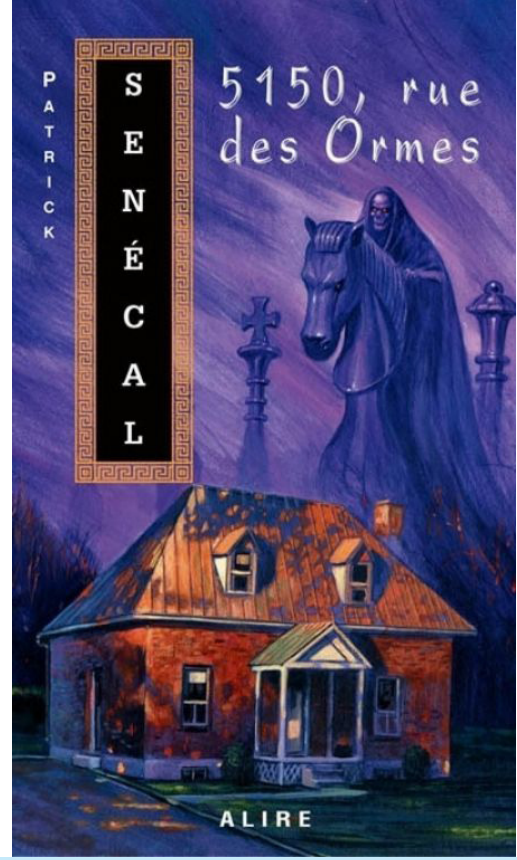
Sonunda takıntılı Jacques Beaulieu'nün evinin bodrumunda insanlardan oluşan bir satranç takımı oluşturmaya başladığı keşfedilir. Beyaz taşlar erdemli insanlardan, Siyahlar Jacques Beaulieu tarafından infaz edilen kötülerden oluşmaktadır. Bu sonuçta gerçek anlamda iyi ile kötü arasındaki mücadele olacaktır.

Jacques Beaulieu, son oyununu tamamlanması için yıllarca emek verdiği satranç takımı ile yapıyor.

İkili arasında bu korkutucu setin kullanıldığı son maç başlar. Ama yaptıklarının ailesinin de dağılmasına neden olduğunu gören Jacques Beaulieu artık oyuna devam edemeyecek hale gelmiştir. Yannick'in gözü ise maçı kazanla bitirmekten başka bir şey görmemektedir.

Ancak olaylar artık evin içinde saklanamayacak boyuta ulaşmıştır. Jacques Beaulieu polis tarafından tutuklanır, bütün korkunç suç kanıtları ortaya çıkar. Yannick ise sağ salim kurtulmuştur ama akli hala o yarım kalan maçtaki son konumdadır (Diyagram 5). Aradan aylar geçer, Yannick hala o yarım kalan oyunun dizili olduğu bir satranç tahtasının başındadır, Jacques Beaulieu'nün hamlesini yapmasını sabırla beklemektedir. Perde iner!

Patrick Senécal'in filmle aynı adı taşıyan kitabı.

5150 Elm Sokağı, Kanadalı gerilim yazarı Patrick Senécal'in ilk olarak 1994 yılında yayınlanan aynı adlı korku romanından sinemaya uyarlanmıştır. Yazar romanın sinemaya uyarlamasını da kendisi yapmıştır.

Yönetmen Éric Tessier'in kariyerine baktığımızda daha çok televizyon dizileri çeken bir sanatçı olduğu görülüyor. İyi bir gerilim öyküsünün, ortalama düzeyde bir oyuncu ekibiyle çekiminden, ortaya çıkanın vasat bir gerilim filmi olduğunu söyleyebiliriz. Yönetmenin, iyi bir yemeğe gereksiz sos koyarcasına sahnelerdeki kan düzeyini abartması, ortalama izleyiciyi zaman zaman rahatsız edici sekanslarla baş başa bırakıyor. Ülkemizde Ölüm Oyunu adıyla da bilinen filmin, 5150 Elm Sokağı adı, Elm Sokağında Kabus serisini anımsatarak izleyiciyi karşılaştığı gerilime hazırlasa da filmdeki gereksiz şiddet sahneleri, rahatsız edici boyutlara ulaşıyor.

Filmde, satrancın ana temalardan biri olmasına karşın, satranç sahnelerinin özenli yapılmadığı hemen ortaya çıkıyor. Diyagram 1 ve 5'te verilen konumlarda birinci yatayda bir piyon bulunuyor. Jacques Beaulieu'nün mat olarak yorumladığı ve maçı bıraktığı konumda gerçekte mat konumu oluşmamış (Diyagram 1). Yine belli hamlede mat ilan edilen konumlarda matı kolayca geciktirmek mümkün görünüyor.

Filmde kamera, tahtadaki konumları gösterme konusunda o kadar yetersiz ki üstünde çok çalışarak ortaya çıkartabildiğim diyagramlarda, sonucu etkilemeyeceğini düşündüğüm, küçük hatalar olabilir. Jacques Beaulieu ve Yannick arasında yapılan ve yarıda kalan son oyunda Beyaz kazanacak kadar üstünlüğü zaten elde etmiş görünüyor. Oysa filmde yaratılan atmosfer, oyunun yarıda kaldığı konumun, daha dengeli olmasını gerektiriyor.

Film satrancı saplantı haline getirmiş insanların öyküsünü anlatırken satranca haksızlık yapmaktan ve bunu geri alamamaktan kurtulamıyor.

Yazıma son halini verirken filmi bir kez daha izliyorum. Perde inse de filmin bu biçimde bitmesi içimi burkuyor. Gözlerimi kapatıyor ve aradan uzun yılların geçmesini bekliyorum. Jacques Beaulieu sonunda uzun süreliğine kapatıldığı akıl hastanesinden çıkmış ve Elm Sokağı 5150 numaralı evine dönmüş. Ailesinden geriye hiç kimse kalmamış olsa da hala satranç oynamayı seviyor ama artık kazanmak çok da umurunda değil. Artık ne yönetmen olmayı ne de gençliğinin baharında harap olan hayatını umursayan Yannick'i, elinden tutup oraya getiriyorum. Birbirilerini görünce çok eski bir dostla karşılaşmışlarcasına gülümsüyorlar. Satrancın satranç olmaktan başka hiçbir şey ifade etmediği bir dünyadalar artık. Oyunu bıraktıkları konumu hiçbir itilafa düşmeden diziveriyorlar. Jacques Beaulieu, biraz düşündükten sonra kurnaz bir bakış atıyor rakibine. Ve en sonunda Yannick'in beklediği o hamleyi yapıyor.

Kaynaklar

<http://www.imdb.com/title/tt1331291/> (Erişim tarihi: 15.11.2013)

		a	b	c	d	e	f	g	h				
8		8	Diyagram 1 Jacques – Michelle Siyah hamlede dir. 1...f5 2.exf6 ♞xf6 3.♞d6+ Beyaz mat ettiğini iddia eder										8
7		7											
6		6											
5		5											
4		4											
3		3											
2		2											
1		1											
		a	b	c	d	e	f	g	h				

		a	b	c	d	e	f	g	h				
8		8	Diyagram 2 Jacques Beaulieu – Yannick Beyaz hamlede dir. 1.♞f3 h6 2.♞xf7+ ♔d8 3.♞xf8#										8
7		7											
6		6											
5		5											
4		4											
3		3											
2		2											
1		1											
		a	b	c	d	e	f	g	h				

		a	b	c	d	e	f	g	h				
8		8	Diyagram 3 Jacques Beaulieu – Yannick Beyaz hamlede dir. 1.♔h5+ Beyaz üç hamlede mat ilan edince Siyah terk eder [1...♞f7 2.♞f6+ ♔f8 3.♔xh6+ ♞g7 4.♞c5#]										8
7		7											
6		6											
5		5											
4		4											
3		3											
2		2											
1		1											
		a	b	c	d	e	f	g	h				

		a	b	c	d	e	f	g	h				
8		8	Diyagram 4 Jacques Beaulieu – Yannick Beyaz hamlede dir. 1.g3 h4 Beyaz beraberlik olduğuna hükmeder										8
7		7											
6		6											
5		5											
4		4											
3		3											
2		2											
1		1											
		a	b	c	d	e	f	g	h				

		a	b	c	d	e	f	g	h				
8		8	Diyagram 5 Jacques Beaulieu – Yannick Beyaz hamlede dir. Oyunun yarıda kaldığı konum.										8
7		7											
6		6											
5		5											
4		4											
3		3											
2		2											
1		1											
		a	b	c	d	e	f	g	h				